

СТАНОВИЩЕ

от проф. дбн Емил Трайчев
СУ „Св. Климент Охридски“

на дисертационния труд на ставр. ик. Михаил Руменов Михайлов

„УСТАВЪТ НА БПЦ-БП: ПРАКТИКА, ПРИЛОЖЕНИЕ И КОЛИЗИИ С ДРУГИТЕ ИЗТОЧНИЦИ НА ЦЪРКОВНО ПРАВО“

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
по област на висшето образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.4. Религия и теология (Устройство и
управление на БПЦ)

Темата на представената дисертация е актуална и от правилното и последователно решение на поставените задачи зависят до голяма степен точните църковноправни изводи. Несъмнено съществуват различни подходи за юридически и богословски анализ на Уставът на БПЦ – Българска Патриаршия. В опозирано двуединство са огледът от литературния артефакт към оформящата се концепция и обглеждане на специфичното източниково своеобразие през призмата на извлечена и формулирана вече концепция. Или с други думи – чие творчество или даже конкретно решение е допринесло за характера на съвременния за дисертанта богословски и юридически прочит от една страна или от друга – авторът към какво изследователски очертано във времевия си пласт течение принадлежи. Към тези мисли ме насочи дисертационният труд на о. Михаил Михайлов. В специфичната природа на богословско юридическия прочит като неочакваност в очакваното и изискванията на общото църковно право

като очакваност в неочакваното всеки подход има право на изследователска автономност. И затова аз приемам за напълно приемливо предпочитанието на Михайлов към втория подход.

Впрочем именно тук се коренят основните приносни характеристики на този дисертационен труд.

Предложеният текст се състои от 491 страници и съдържа: списък на съкращенията, предговор, увод, пет глави, заключение, приложения и библиография, включваща 129 заглавия на книги и статии на български, руски, английски ... език, научни приноси на дисертационното изследване и публикации по темата на дисертацията (четири на брой). Научният апарат се състои от 321 бележки под линия.

Прави силно впечатление дълбокото потапяне на докторанта във фактологията на заявената тема. Несъмнената юридическа и богословска ориентация, приоритетът на концептуалното, на сблъсъка или съвместимостта на различни мисловни модели показват зрял поглед върху изследователското пространство. Взаимосвързаността и различията са усетени в неразделимата им съвкупност. Присъствието на църковноправния дискурс извън обхвата на четенето, което очертава двупосочността на моста между диалектното и елитарното, религиозното съзнание като вид концептуален патос и патосът като вяра на Църквата, „стълб и крепело на истината“ – очертават един несъмнен изследователски свят, осенен от преклонението пред императива на познанието и чувството за независимостта на собствената богословска наблюдателност.

Същевременно, трябва да се подчертае, Михайлов проявява усет и за автономността на индивидуалното присъствие на твореца, за неотменимата категоричност на ярката личност при формиране на облика на богословска школа. Това е ясно заявено в главите „Уставът на БПЦ-БП като източник на правото“, „Централни органи на църковната власт в БПЦ“, „Местни органи на църковната власт в БПЦ“, „Църковният съд – регламентация, дейност и

предизвикателства“. В последната пета глава, „Непълноти в УБПЦ-БП и колизии с други източници на църковното право“, са маркирани констатираните неточности, празноти и противоречия на уставните норми, църковноадминистративните актове и действия на органите и членовете на БПЦ, несъответстващи на каноничните принципи и нарушаващи общото църковно право. В тази взаимовръзка се очертава стремежът на дисертанта към цялостен и изчерпателен юридически и богословски прочит на проблематиката, както и поривът му към органична връзка с общата изследователска насока на дисертацията.

В този аспект трябва да се подчертае синхрона между изчерпателност на темата и целенасоченост в избрания изследователски хоризонт. Михайлов търси средоточие на констатациите си чрез широк диапазон на наблюдение. Самото структуриране на труда внушава усещането за търсената многопосочност.

Между посочените научни приноси на дисертацията откроявам направения „обстоен и задълбочен прочит на поместното църковно право, базиран на самия УБПЦ-БП, но съобразен с действащите Синодални наредби и решенията на Св. Синод, отразяващи се на устройството и управлението на БПЦ“. Това е напълно ясно определение на проблемите, съпътстващи и прозиращи в „действащото към момента наше църковно законоположение“. Дори бих казал, че изявеното желание за „прецизиране на УБПЦ-БП“, което в известен смисъл представлява „предумишлен“ рецепционен модел, извира от опита на Михайлов като свещенослужител и дългогодишните му наблюдения върху устройството и управление на БПЦ, като същевременно го опазва от забвение и играе ролята на свързващ мост.

Авторефератът вярно представя труда. Приложените четири публикации са представителни, тъй като са публикувани в официални научни сборници.

В заключение, горещо препоръчвам на почитаемото научно жури да присъди на ставр. ик. Михаил Руменов Михайлов образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 2. 4. Религия и теология (Устройство и управление на БПЦ).

проф. дбн Емил Трайчев